CALVIDII LETI 7.
CALLIPÆDIA;

SEU,

De Pulchræ Prolis habendæ ratione.

Poëma Didacticon ad humanam ſpeciem bellè conſervandam apprimè utile.

LVGDVNI BATAVORVM.
Veneunt
PARISIIS,
Apud THOMAM JOLLY.
CIↃ IↃ C LV.

Poëma diſpertitum eſt in quatuor Libros: Primus orditur ab invocatione Pulcherrimorum numinum. Exinde Pulchritudinis, variè ſecundùm varias Regiones æſtimatæ cauſam, ex appoſitâ ad rem Pandoræ fabulâ, deducit. Sponſorum ad pulchram prolem deligendorum conditiones exequitur, definitque, imminente delectis Sponſis Hymenæo.

Secundus, celebrato Hymenæo, leges in coitu ſervandas attingit. Aſtrologicas cautelas, ſiderumque ad formoſam ſobolem conducentium vires, expromit; tum quibuſdam aliis regulis adjunctis, ſeminibus conceptis, abſolvitur.

Tertius, ſignis Conceptus explicatis, quædam præcepta Prægnantibus inculcat. Vires Imaginationis in ſig-

nandis fœtibus extollit. Has probat ex formatione Chironis Centauri, cujus in Phillyræ utero coalitum & natalia deſcribit. Earumdem cauſas ex principiis Epicureæ Philoſophiæ delibat. Tùm partus quibuſdam erroribus Puellum diſtorquentibus indicatis; varioliſque oris venuſtatem præcipuè deturpantibus indigitatis, concluditur.

Quarto libro, cæteris paullò prolixiore, Pulchro veniens è corpore virtus, humanæque, tum maſculeæ, tùm fœmineæ, mentis Pulchritudo, ex intellectus & voluntatis virtutibus emicans, tractatur: ita ut demùm Poëta, oblatæ ſibi derepente Calliopæ, &c, poſt inculcata quædam Virginibus & Nuribus conſilia, avolanti, valedicens, operi coronidem imponat. Hæc eſt Oeconomia totius noſtræ Callipædiæ. Hac fruere & lætare.

CALVIDII LETI CALLIPÆDIA;

SEU,

De Pulchræ Prolis habendæ ratione.

LIBER PRIMUS.

QUid faciat lætos thalamos; quo ſemine felix
Exurgat proles, & amœni gratia vultus;
Sidera quæ lepidas fundant per membra figuras;
Et quæ vis animæ Geniali præſit Amori;
Hic canere aggredior. Vos ô Pulcherrima mundi
Numina, formoſæ Charites: Túque alma Leporum
Mater, in Idæis cui quondam ſaltibus, æqui
Judicio Paridis, formæ victoria ceſſit,
Idalios afflate modos: ne incompta venuſtam
Materiem Muſa infamet; ſed carmine grato
Diſcendam humano generi circumferat Artem.
Fors erit ut noſtra accipiant, interprete Sponſo,
Ingenuæ præcepta nurus; ſi quando beatam
Exoptent ſobolem, ſpecioſaque corpora natis.
Nec poſthac homines fœdis ſpernentur ubique
Conjugiis; pravâ queis membra exoſa figurâ
Sordeſcunt, turpique omnis Venus exulat ore.
Vos modò, quos blandi genialia fœdera lecti
Invitant, pulchram poſt fata relinquere Prolem,
Attentis animis ſtate; ut ſi grata canemus,
Noſtra vireſcenti præcingite tempora myrto.
Principiò, quibus in formis ſubſtantia Pulchri

Conſiſtat; quis frontis honos; quæ blanda genarum
Conditio; quæ grata magis ſe vertice ſpargat
Cæſaries; quibus in labiis fragrantia libes
Baſia; quas teneris ſtringas amplexibus ulnas
Noſſe juvat. Sed enim variis ſoboleſcit Amantum
Quæſtio diſſidiis. Albam hic Amaryllida laudat:
Huic Chloris ſubfuſca placet: Te flava comarum
Retia Daphni tenent: Tu nigros Tyrſi capillos
Diligis, & rutilis horres in crinibus aurum.
Cæſius hunc oculus ferit: hunc pupilla ſub atro
Nigra ſupercilio ferventi corripit igne.
Nec ſatis. hic graciles procerâ mole puellas
Ardet, carnoſamque odit male-ſanus amicam.
Tanta Cupidineâ ſub Religione vagatur
Hæreſis, occæcatque animum ſua cuique libido!
Nec modò fœmineam ſpeciem contraria fingunt
Senſa virûm, ſed adhuc marium veneranda venuſtas
Uſque latet, variaſque ſecat ſententia gentes.
Cernis ut Æthiopes, vultus candore coruſcos
Contemnant, Stygiiſque colorem hunc civibus aptent?
Quis neget elatum convexo fornice naſum
Continuò antiquis placuiſſe Euphratis alumnis,
Ex quo conſpicuum tali ſub imagine norunt
Eoi Regem Imperii, qui Lydia junxit
Regna ſuis, traxitque opulentum in vincula Crœſum?
Quid memorem niveo gaudentes corpore Gallos,
Prolixiſque comis, & apertæ frontis honore?
Quid fuſcum Hiſpanum, & nigri ferrugine tinctum
Sanguinis, ingentes humili ſub mole minantem
Conatus, tumidoque frementem in ſidera faſtu?
Hic licet, occiduo & longâ vertigine feſſo
Sole, ſub æthereas erumpat luminis oras,
Se tamen ipſe putat pulchrum, molleſque Britannos
Spernit, & oblongis Germanica membra lacertis.

Unde

Unde tot in claris rebus diſcrimina? quænam
Diverſos hominum ſenſus cauſa abdita ſcindat
Muſa refer, primoſque retexe ab origine lapſus.
Jam novus ornatâ mundus compage nitebat;
Atque creatarum ſeries pulcherrima rerum
Nativas monſtrabat opes: nondum impia ſæcli
Pernicies, nitidum ferro corruperat auſum:
Eminus auratâ fulgens teſtudine cœlum
Lucentes puro paſcebat in æthere ſtellas:
Nec denſus quiſquam è pelago ſurgebat in altum
Halitus, obſcurâ raperet qui nube ſerenum,
Undique mundities aderat. Tu Phœbe micantum
Aſtrorum Princeps, nullis obnoxia velis
Lumina ſpargebas; tua per veſtigia currens
Limpida nocturnas fulgebat Luna per umbras.
Ipſa ſibi adnatis ſaxis, animalibus, herbis
Aſpera, nec minimâ tellus ſpectabilis arte,
Nil tamen obſcœni redolebat: at omnia purus
Spiritus, illæſo ſervabat ubique tenore.
Quippe, ſub hæc teneri primordia candida mundi,
Candorem retinebat homo; nec perdita proles
Flexerat obliquos recto de tramite mores:
Unus erat cultus Superûm; non cæca Cupido,
Non levis Ambitio petulanti irrepſerat Orbi.
Nec ſolus pietatis honos, animique venuſtas
Humanum genus ornabant; ſed gratia cunctis
Inſita corporibus, totiuſque optima molis
Temperies, formæque decor per membra coruſcans,
Pulchra incorruptæ jungebat corpora menti.
Hunc ubi de rutilo concentum cernit Olympo
Omnipotens, ſanctumque vigere per omnia fœdus;
Summum opus adjungamus, ait, cœlique, ſolique
Delicias omnes Nympham cogamus in unam.
Vix ea fatus erat: vaſtum per inane volantes

Accur-

Accurrunt operi ſpecies : Cryſtallinus Orbis
Corpoream inſternens molem, ſe in fruſta ſecari
Gaudet, ut æthereos Divæ ducatur in artus:
Sol capiti annectit radios : albentia frontis
Marmora dat Phœbe : nivea inter lilia fingit
Purpureas Auroræ genas : mellita labella
Efformat Venus, & reliquo ſe corpore fundit
Divus Amor, lepidâ Charitum ſtipante coronâ.
His adeò inſtructum membris, ſpecieque decorâ,
Protinus implevit vitali flamine corpus
Divûm Hominumque parens, atque apto nomine dictam,
Pandoram, verbis ſic interpellat amicis:
I formoſa Deûm Soboles, hominesque benigno
Ore bea ; tua te terris præſentia reddat
Conſpicuam, reſeretque tuæ miracula formæ.
Scilicet humanis oculis (dum innoxius ævi
Fulget honos) placet ut Pulchri natura pateſcat,
Perfectamque queant ſpeciem ſine nube tueri.
Tu tamen humanæ ſi curas gaudia ſortis,
Et ſtabilem ſervare cupis per ſæcla decorem;
Quam tibi committo fatali ſemine plenam
Pyxida, ne levior digitis reclude profanis.
Si facias : mox fœda lues invadet in omnem
Progeniem, tibi nec turpis mutatio parcet.
Dixit. At hæc dicto velocius effluit aſtris:
Et luſtrans terras peregrè, haud Epimethea ſolum
Viſit, ut Aſcræi referunt inſomnia Vatis:
Ipſa ſed in vulgus ſe prodens ſplendet ubique
Os humeroſque Deæ ſimilis : circumflua geſtit
Turba virûm, obtutuque ſtupens hæreſcit in uno.
Corporis hic habitum miratur ; at ille comarum
Auratos radios : niveo hinc candore coruſca
Frons micat: hinc ſpirat divinum vertice odorem.
Et (quod vix canerem niſi Sacro Numine Phœbus

Innue-

Ionoeret) Pandoræ oculi, ceu luminis orbes,
Æthereum decus addebant ſpectantibus. Alto
Sic rutilans Aurora polo, ridentia paſſim
Prata beat, pulchrumque ſolo dat pulchra colorem.
Una adeò cuncti ſexus utriuſque lepores
Splendebant, dùm recta hominum natura malignos
Neſcibat mores, ſed honeſtâ in lege manebat.
Aſt ubi felicis mutatio degener ævi
Humanæ ſobolis mentes ad devia traxit;
Protinùs incœpit pravæ contagia gentis
Haurire, inſanoſque ſequi Pandora furores.
Quippe diù, non illa ſtetit, quin juſſa ſupremi
Aſpernata Dei, cœcâque libidine rapta,
Sacrilegâ (ô facinus!) reſeravit pyxida dextrâ:
Unde ſtatim vaſtas teter prorupit in auras
Spiritus, ipſius qui virginis ora laceſſens,
Continuò innatum frontis delevit honorem,
Fœdavitque genas, oculiſque crepuſcula craſſa
Offundens, nullâ decus ullum in parte reliquit.
Nec ſatis. In mortale genus de ſemine eodem
Morborum numeroſa cohors proceſſit, & ipſum
Infeſtâ contage petens, corpuſque, animumque
Humanæ rationis opes commiſcuit atris
Errorum nebulis, genuinaque lumina vertit.
Hinc Pulchri natura latet, ſemperque latebit
Humanam ſobolem; nec erit qui nobila denſa
Diſcutere, & tantas poſſit reſerare latebras.
Ergò quid in tanta ſtatuemus nocte? quod umbras
Diſſolvet jubar? adſis ô rutilantis Olympi
Phœbe decus, radiiſque novis nova lumina ſparge.
Scilicet in totum quamvis ſe fuderit orbem
Contages, tamen haud æqualia damna recepit
Omnis humus, pariterque gravi ſub fomite ſordet.
Illa ſed algentem regio quæ vergit ad Arcton;

Quæque per immodicos Solis comburitur æſtus,
Turpibus ante alias horreſcunt gentibus. Illa
Immenſo diluta mari, turpiſſima geſtat
Corpora, queis lentos moles inhoneſta per artus
Spargitur: hanc turpat fœda è fuligine ſurgens
Sordities, criſpique atra inter tempora crines,
Labrorumque tumor ſimis ſub naribus extans.
Nec tamen hic ſileam, proprio quod Apolline Princeps
Scribit Arabs, terras medio ſuper axe locatas,
Temperie æquali mixtis cum frigore flammis
Gaudere, æternumque boni dulcedine cœli.
Namque duos utrimque Polos, ſummoque micantem
Vertice quùm ſpectent Libram, æquâ lance calentis
Diviſos Phœbi radios cum nocte tepénte
Semper habent. hinc innumeris ditiſſima Tellus
Luxuriat donis; duplici ſe Vere reſolvit:
Bis parit innumeros nullo conamine fructus:
Bis tandem modicæ perſentit frigora brumæ.
Unde ego crediderim genita in regionibus iſtis
Corpora, temperie pulchrâ, formiſque decoris,
Ornari, ni fœdi habitus infamia fuſcam
Offerret ſpeciem, & nimii argumenta caloris.
Ergò è limitibus Zonæ torrentis, in ipſum
Nonnihil inclinare Polum, me judice, fas eſt.
Si dulcem terræ genium, pulchroſque colonos
Quæris, & antiqui monumentum inſigne decoris.
Tu modò ſub calido Latio, Heſperiâque rubenti
Nuſquam conſiſtas: ſed in ulteriora recedas
Europæ ſpatia, Elyſio quo ſe æquore fundit
Gallia, fœlicique homines ſub ſidere paſcit.
Præſertim irriguis quà ſe Turonia campis
Submittit, varioque reſurgit in æthera colle.
Hic ubi fœcundus Liger almus repit ad Andes,
Fluminibuſque tumens loca fœta feracibus undis

Alluit,

Alluit, & croceâ nitidus ſplendeſcit arenâ,
Conſpicias multas formâ præſtante nitentes,
Pandoramque ſuo referentes corpore Nymphas.
Nobilis has paſſim mediocri in mole figura
Commendat: non craſſa nimis, non ſquallida macris
Artubus, at pulchro membrorum clara nitore.
Si frontem inſpectes, tenero lævore coruſca
Prominet, & molli deſcendens lactea clivo,
Efformat placidos oculis ridentibus alveos.
Cerne genas, rubeo referunt ſuffuſa colore
Lilia, quæ labii roſeos comitantur honores.
Quid celebrem auratos crines? quid eburnea colla?
Mammarumque decus ſpirans, & cætera dici
Quæ prohibet pudor, & caſtæ reverentia Muſæ?
Nec tantùm in noſtris felix natura triumphat
Virginibus; ſed maſculeo ſub corpore pubes
Emicat, innuptis haud aſpernanda puellis.
Aſpice ut imberbes habitus laudabilis ornat,
Æquaque temperies pulchræ ſocia addita formæ.
Pallida non facies; non atri aſpergine tincta
Humoris, ſed ſanguineo ſpectabilis oſtro,
Excipit undantes ſublimi è fronte capillos.
Nec minor in reliquis membris præſtantia: firma
Compages per cuncta viget, formoſa tororum
Mobilitas, mediæque babilis proportio moli.
Has adeò ſpecies noſtri clementia cœli
Producit. Nec enim calido vicinius Auſtro,
Nec gelido Boreæ; medium ſed munere Divûm
Clima tenens, tepidas præſtat viventibus auras.
Ergò age (ſi noſtras addiſcere non piget artes)
Hæc memori ſub mente geras: Non omnis habendæ
Vir mulierque vacet ſoboli; nec turpia dulci
Corpora committas operæ, ſactiſque Hymenæis.
Quis tetram horrendo noctem Phlegethonte ſubactam

Neſciat anguiferas Orco peperiſſe Sorores?
Quis nigri thalamos Ditis non horreat? atrum
Quæ Cyclopa ferat Virgo? non Mulciber ullam,
Judice me, Venerem premat; in fornacibus Ætnæ
Uſque furens, ſteriles infelix exigat annos.
Sed mihi pulchra ſapit, ſano qui corpore fortes
Connubiis aptat, tediſque jugalibus arcet
Invalidos: ceu quos miſeræ tormenta podagræ
Affligunt; morbus-ve ſacer; mentiſque pudendus
Error, & inſana infeſtans præcordia bilis;
Aut pulmonis edax ulcus, paſcenſque medullas
Ignis, & exſucco veniens in corpore tabes.
Scilicet humanam ad prolem (mirabile dictu)
Deciduum toto procedit corpore ſemen;
Unde malos membrorum habitus, altéque repoſtas
Viſceribus patrum labes traducit in ipſam
Progeniem, & natis vitam impertitur amaram.
Heu quoties vidi miſerandâ ſorte creatos,
Æthereas querulis nequicquam planctibus auras
Rumpere, & innocuis nimium male-dicere Divis!
Ergò tibi inprimis, Sponſi, Sponſæque legantur,
Turpia nec pulchræ quæras primordia proli.
Ecquis enim furor eſt? lætas dùm poſcis ariſtas,
Triticeæque decus ſobolis, comedendaque farra;
Haud unquam inverſo tradis marcentia ſulco
Semina, ſed flavum Cereris melioris honorem.
Tu tamen interea humanam contemnere pergis
Sementem; nec clara tuæ te gloria ſortis
Tangit, ut incolumes uteros, uterique colonos,
Sincerumque petas valido de corpore ſemen.
Te-ne Hominis Natura latet? te-ne ipſa Tonantis
Effigies? te-ne hic animus, cui ſidera nota,
Cui mundi genus omne ſubeſt, haud poſſit inertem
Erigere, ut veræ documenta capeſſere cures

Artis,

Artis, & ætheræ condas pulchra atria menti?
Diique Deæque omnes quibus alma cubilia curæ;
Queis Hominum ſatio arridet, promiſcua paſſim
Semina, & infirmos thalamis arcete maritos,
Invalidaſque nurus, ſua ne primordia damnet
Progenies, voveatque Erebo Diriſque parentes.
Tu modò qui firmo ſervas molimine mundum
Divûm Hominumque Parens, pravum conſiſtere morem
Ne patiare: novus claro deſcendat Olympo
Naturæ Genius, qui Homini præcepta ſerendo
Scribat, & ad reliquos tranſmittat ſcripta nepotes.
Nec mihi ſufficiant vegetâ de gente paratâ
Conjugia; eſt aliud ſuperat quod cætera punctum.
Ne juveni vetulam jungas, vetuloque puellam;
His nec lætus Hymen, nec amicâ lampade fulgens
Allucet Sponſis Juno: ſuccedit iniqua
Tiſiphone accenſâ Stygio de ſulphure tedâ.
Cernis ut antiquo juvenis male-nupta marito,
Amplexus gelidos, inviſaque baſia vitet
Quotidie, lacrymiſque genas ſuffundat obortis,
Tithoni exoſum fugiens Aurora cubile.
O fortunatum quem caſto ardebat amore
Divûm mater Atym! tantæ ſi baſia ſicca
Delibaſſet anus, juvenili robore caſſus
Paullatim effætis animam liquiſſet in ulnis.
Quippe ſeneſcentes artus invadit iniqua
Ariditas, quâ vivificus conſumitur humor
Puberibus teneris. Libycos ſic ſæpe per agros
Irrigui bibulis imbres ſuguntur arenis,
Torrida nec pluvio ſaniratur ſidere tellus.
Præterea tam diſſimili, juveniſque, ſeniſque
Semina temperie pugnant; ut ſi quis in auras,
Concordi tandem coitu, proruperit infans,
Heu nimium miſero langueſcat debilis ævo;

Nec validis poſſit patriæ ſuccurrere nervis.
Uſque adeò ſimili gaudentes flore juventæ
Proderit, ante omnes, geniali incumbere curæ.
Nec tamen impubes pueros, crudaſque puellas
Junxeris: in vacuis nondum genitalibus humor
Turget, at ingenua diſtendit mole lacertos,
Creſcentemque hominem partes diducit in omnes.
Has ideò leges, ſervandaque fœdera dudùm
Impoſuit Themis, ut biſſenum impleverit annum
Fœmina, ſi Veneris dulci indulgere labori,
Et validam cupit ex utero deponere prolem.
Namque ubi jam cœpit muliebri in corpore moles
Firmari, ferveтque novo calor acrior æſtu;
Tunc ſupereſt, roſeoque uterum circum alluit amne
Sanguis, in annonam fœtus & pabula nati:
Maturoque ſimul turgentes tubere mammæ,
Inſpirant blandum laſcivi flamen Amoris.
Sic quoque dum maribus molli lanugine pubes
Induitur, ſolidiſque accedunt robora membris,
Fertilis exultat vigor, & Junone ſecunda,
Tunc licet uxoris blandos penetrare receſſus.
His ſanè ordinibus mundi, & rationibus æquis
Connubia aptantur, nec erit qui talia pulchræ
Fundamenta neget ſobolis, thalamique beati.
Intereà dum tam lepidâ verſamur in Arte,
Conjugibuſque damus leges; en pulcher amanda
Pubertate viget, validâ qui Gallica geſtat
Sceptra manu, æternoque Patrum diademate fulget,
Chara Deûm ſoboles, cœlo Lodoicus ab alto
Miſſus, ut innocuis moderetur legibus Orbem.
O qualis decor ore nitet! quàm Regia toto
Corpore majeſtas, animuſque ad grandia ſurgens!
Hunc optant jam mille Deæ! hunc ſpectabilis ardet
Nympha Tagi, Auſtriaci auguſto de ſanguine Ditis,

Jungen-

Jungendoſque novo nexu promittit iberos.
Hunc Luſitanis etiam ſuſpirat ab oris
Regia virgo gemens, Hiſpanæque æmula flammæ.
Hunc etiam Eridani Nymphæ, Rhenique bicornis
Depereunt, certantque ſacris incendere tædis.
Tu tamen has omnes (noſtræ ô ſpes maxima gentis)
Deſpicias, nec te externi capiant Hymenæi.
Scilicet haud paucas offert tua Gallica tellus
Regali dignas thalamo, & quæ ſidere eodem
Prognatæ, haud variâ pugnantia ſemina fundant
Temperie, aut figant ignotis baſia labris.
Nec te conjugii teneat tam cœca libido,
Ut quam aut Italicus jactabit Regulus; aut quam
Vel Padus oſtentet; Tiberis vel turbidus amnis;
Immeritis adhibere toris digneris; & alti
Stemmatis oblitus vili amplectaris amore.
Dum tamen ad magni felicia fœdera lecti,
Prudenti præſtans delectu quæritur uxor;
Me liceat cœptum, Phœbo aſpirante, laborem
Perſequi, & optandas ſponſis edicere leges.

CALLIPÆDIÆ
LIBER SECUNDUS.

SEd jam legitimo ſociati numine Sponſi
Fœcundos ardent coitus: jam veſper Amantes
Sollicitat, Veneriſque ſacro micat aureus igne.
Ipſe Pater ſaturo turgens abdomine Bacchus
Saltat, & effuſo redolentia pocula vino,
Inverſæque jacent pateræ: ſuccedit amicâ
Lampade ridentes agitans Hymenæus Amores,
Atque maritalem jactans Saturnia tædam.

Ergò

Ergò agite, ô paſſæ genialia prœlia Matres,
Virgineam intactæ zonam diſcingite Sponſæ,
Intrepidoſque afflate animos: jam nuda mariti
Membra Cupidineam fervent intrare palæſtram.
Congrediamur, ait, Paphioque terenda duello
Tempora ne perdat mora longior; invida cedat
Turba, nec optatam toties præcludat arenam.
Quid validos miſcere toros; quid noſtra vetatis
Brachia felici tandem ſe tradere luctæ?
Parce furens animi juvenis; compeſcere robur
Tantiſper, cæcumque juvat frænare furorem.
Nimirum crudam ſi ad læta cubilia portas
Perdicem, incoctâque agitas genitalia cœnâ,
Heu tenue effundes ſemen; nec idonea pulchrum
Materies fundabit opus: ſiſte ergò per horas
Saltem aliquot, dum cocta ſatis, ſtomachoque ſubacta
Pabula Nectareum ſpargant per viſcera ſuccum.
Dura quidem tibi lex, ſed pulchræ congrua proli:
Quippe Sophos docuit Naturæ providus ordo,
Qui matutino cœperunt tempore fœtus,
Pulchrius effictam membris aſſumere formam:
Hoc ratio ipſa probat. Nam qùum nox humida cœlo
Labitur, & dulcem ſpargit per membra ſoporem;
Tum calor è ſummis ſubit interiora, ciboque
Acrius incumbit, nativaque munia complet.
Robore tùm vegeto ventris præmanſa teruntur
Fruſtula, quæ ſpeciem lactentis adepta cremoris
In jecur irrepunt, rutiloque imbuta rubore,
Sanguineo totum perfundunt flumine corpus;
Unde & fœcundos latices genitalia ſugunt,
Queis fervore novo ſpumantia ſemina manant:
Namque inter-textis plexu centuplice venis,
Spiritibuſque iterùm mixtis, concoctior humor
Evadit, vitæque capax animique futuri.

Intern-

Intempeſta igitur prudens vitare memento
Baſia, ne ſtudio Veneris frangente calorem
Naturæ turbetur opus; præcepſ-ve libido
Venturo lugenda ferat diſpendia nato.
Quis neſcit crudo diſtentum nectare quondam
Indulſiſſe Jovem Junoni; atque inde creatum
Vulcanum turpem, cœlique ex arce ruendum?
Hic adeò informis vultu, membriſque pudendus,
Ut nec eum menſâ Superi, Pallaſque petito
Sit dignata toro; fœdo ſed corpore ſpretum
Juſſerit ad calidum Veneris migrare cubile.
Hæc etiam omnimodis nullo diſcrimine jungi
Sueta viris, talem hunc faſtidit ſæpe maritum;
Connubiique ſacras gaudens contemnere leges,
Sæpius innumeros admittit ad oſcula mœchos.
Nec ſatis eſt inſtantem operi, atque ingeſta coquentem
Præpropero coitu non abduxiſſe calorem;
Eſt aliud quod noſſe juvet: Tu reſpice ſolers,
Quâ cœli facie, quo ſidere conjugis arctos
Amplexus ſubeas, fœcundaque baſia libes.
Non etenim tanti refert, quo lumine primos
Vagitus infans edat, maternaque rumpat
Vincula, & exiliens utero ſe prodat in auras;
Quanti, quo radio, quibus aſtris, ſemine utroque
Concepto, humana incipiat coaleſcere moles.
Scilicet hiſcenti qui fertilis humor in alvo
Conditur, & calidis fervens congreſſibus hæret,
Sidereos magis influxus, ſupremaque fata
Excipit, & valido cedit molliſſimus aſtro.
Sed quis tanta queat ſummi recludere mundi
Arcana, & pulchras fatorum evolvere leges?
Tu Dea quæ rutilis celſum caput inſeris Aſtris
Uranie; cui ſordet humus; cui ſidera tota
Se pandunt, rege cantantem cœleſtia Vatem.

C In

In Pulchro labor eſt, & noſtram gloria Muſam
Pulchra manet, ſi divinas quas condimus Artes,
Numine felici inſpiras, atque ora reſolvis.
Nimirùm aurato quod fulget fornice cœlum,
Quæque coruſcanti ſcintillant lumine flammæ
Ætheris, haud mera ſunt oculis ſpectacula noſtris:
Non ideò innumeras ſtellas inſperſit Olympo
Omnipotens, ut nos picturâ paſcat inani;
Altera condendi ratio fuit optima mundi.
Nonne vides ut diverſis ſurgentibus Aſtris,
Æſtuſque, pluviæque, & agentes nubila venti,
Temperie variâ terras, Pontum, Aera mutent?
Quis neget imbriferas Hyadas? quis Oriona nimbos
Cogentem? viden' ut ferventes Sirius agros
Urat, & irriguos ſitiens exſorbeat amnes?
Quid memorem ſummo coëuntes æthere ſummos
Fatorum auctores? Saturnum falce tremendum,
Sanguineumque Jovem, & ſpirantem prœlia Martem?
Horum ſi junctos tabidus Leo colliget ignes,
Heu quot ſubjectas perdent incendia gentes!
Funera quot truculenta dabit furialis Enyo!
Mutatis rerum vicibus ſubverſa fatiſcent
Imperia, atque novi venient ad ſceptra Tyranni.
Talia congreſſu ſimili coëuntia quondam
Sidera Pompei movere & Cæſaris iras;
Romaque Theſſalicos fœdavit ſanguine campos.
Et (vatum niſi vana fides) quæ nunc quoque Gallos
Hiſpanoſque fero committunt Marte ruentes,
Armatoſque adigunt in mutua vulnera Reges,
Hæc eadem ſunt fata Poli; nam ſidera miſta
Saturni, Jovis, & Martis, junxere malignos
Ignes, quà rutilus diſtendit brachia Chiron.
Nec-non quæ tetrum diſpergit in inguina virus
Fœda lues, Veneriſque uſus corrumpit amœnos,

Iiſdem

Iiſdem ſideribus junctis producta refertur.
Namque ferunt ipſo quo tempore turpis in orbem
Irrupit labes, contagiaque horrida fudit;
In Cancro, ſidus Martis coiiſſe furentis,
Et qui liventi Saturnus nigricat Aſtro.
Sed quid tantorum refero penetralia Divûm,
Summarumque vices rerum, cauſaſque retexo?
Accipe quæ pulchros fingunt bona ſidera natos,
Et quæ nos docuit pulcher Dictator Apollo.
Antiquo fama eſt homines doluiſſe ſub ævo,
Et ſuperos quondam crebris tetigiſſe querelis,
Plurima quòd paſſim fœdis natalibus orta
Corpora, in humanam ferrent opprobria gentem.
Neſcio quo cœli vitio, quo ſemine pleni
Tunc uteri, illepidam fundebant undique prolem:
Tunc rarus decor ornabat ſponſoſque nuruſque.
Ergò ut ſorditiem hanc ſummâ deſpexit ab arce
Cælicolûm Princeps; Divos, Divaſque faventes
Conjugiis, rotilas accerſit ad ætheris ædes.
Advolat ante omnes pictis pavonibus auras
Pronuba Juno ſecans: ſequitur Cytherea mater
Vecta Cupidineis vaſtum per inane columbis.
Accurris Lenææ Pater, Tuque inclyta cultrix
Auricomæ ſegetis; (quis enim ſine numine veſtro
Fortiter uxori incumbat, Veneremque frequentet?)
Concilium magnum complet formoſus Apollo.
Conſedere Dei, atque Deæ. Tum Juppiter alto
Exorſus ſolio, paucis humana recenſet
Tædia; & infames turpi propagine terras.
Dumque hæc omnipotens expendit, opemque requirit;
Delius aſſurgens, poſtquam eſt data copia fandi,
Talia voce refert: Hominum malè providus uſus
O Superi, & celſi cæca ignoratio mundi,
Illepidos generant pueros, turpeſque puellas.

Atque ut cuncta meo de ſidere ſidera pendent,
Fas mihi ſit cœli pulchras exponere vires,
Nec vulgata loqui. Obliquo quà cingitur æther
Zodiaco, aſtrorum rutilantes cernitis ignes,
Claraque biſſenas referentia ſigna figuras;
Hinc oris fluit omne decus, pulchrique venuſtas
Corporis; hinc etiam, vultus deformis, origo.
Nam dùm prolificâ fervent genitalia luctâ,
Si ſimul emerget fugientis corniger Helles
Vector, & ignito in cœlum ſe vellere tollet;
Quæ tunc concipiet, nil pulchri proferet uxor.
Oblongum pueri collum, nec idonea crura;
Incurvumque caput, defixaque lumina terræ;
Duratæ cutis aſperitas, niveique capilli,
Corporis immani moli jungentur ineptè.
Præcipuè ſi Saturni fax improba tetris
Inficiet radiis ortum, vel Martius ignis;
Quippe abigunt omnes ex omni parte lepores
Hæc inviſa bonis infauſtaque Sidera natis.
Nec magis arrident radiantia cornua Tauri;
Aut tranſverſa tuens Oculus violentius aſtrum,
Pleiadumque Chorus. Pulchro licet ore ſuperbæ,
Pleione genitæ, matris pulchra ora referrent,
Nil tamen efformant lepidum; niſi Cynthia noſtrâ
Luce micans, leni radio candentia fingat
Membra, creetque cutem blando lævore coruſcam.
De Tauro quid plura? Satus, ſub Sidere bruto,
Oblongas infans nares omniumque patentes;
Pinguia colla; oculos turpes, & lumine torvos;
Illepidam frontem; rufos per tempora crines;
Nigra ſupercilia, & magno de pectore raucam
Vocem habeat, fœdamque agreſti corpore molem.
At Geminis decor omnes ineſt, formæque venuſtas.
Hos Helenæ pulchros fratres, concordia corda,

Et

Et puro Ledæ prognatos ſanguine, cœlo
Donavit pater omnipotens, voluitque beatam
Innocuo ſemper nexu producere prolem.
Nec tantum lenes oculos, ridentiaque ora,
Et niveum præſtant per lævia membra colorem;
Sed blandos animi mores, & lumen amœni
Ingenii, plaudaſque artes, gratamque loquelam.
Scilicet his Maiâ genitus dominatur in aſtris,
Facundaſque ſerit vires, queis gratia mentis,
Corporis ingenui molem comitatur honeſtam.
O quam diſſimiles radios ex æquore ſurgens
Obſcœnus Cancer concepta in ſemina vibrat!
Hic ex immundis fœde conſlatus Aſellis,
Et turpes pandens Chelas, deformia confert
Membra; oculos parvos; tetros nullo ordine dentes;
Pinguis aqualiculi gibbum; gracileſque lacertos;
Atque humili toto contractam corpore molem.
Sed quæ detraxit Nemeææ claviger Heros
Terga feræ, urenti fulgentia in æthere flammâ;
Hæc flavos præbent crines, oculoſque feroces,
Pectora lata, artus longos, proceraque membra.
Ecquid enim humani furialis bellua poſſit
Conferre, Argolicos quæ cum diſperderet agros,
Herculis indomitâ meruit ſuccumbere clavâ?
Et quamvis ſolium rutilo hoc ſub ſidere dudum
Fata mihi dederint, fauſto vix lumine poſſim
Frangere naturam turpem, rabiemque Leonis.
Hunc ſequitur Virgo, nitidis ſpectabilis Aſtris,
Juſtitiæque Aſtræa tenax, quæ ferrea ſæcla,
Inſanumque ſolum fugiens ſucceſſit Olympo.
Cernitis eximiam lucem quâ Spica coruſcat,
Æmula fax Jovis innocui, quâ purior uſquam
Nulla micat, radiiſque uteros melioribus implet?
Virginis ergo oriens ſidus, fœcunda fovebit

Semina, formoſo influxu; ſpecieſque decoras,
Laudandoſque habitus, vultuſque inducet amandos.
Nec minus oblectant orientis lumina Libræ.
Hic, Charitum Regina, domum ſedemque locaſti.
Viribus hinc validis, facie pulcherrima fingis
Corpora, formoſos pueros, lepidaſque puellas.
Novi equidem hoc ſigno Saturni ſidus iniquum
Exaltare ſuum robur, fuſcumque colorem
Per reliquos artus infeſto lumine ſpargi.
Sed tua præcellit virtus Cytherea, tuoque
Munere, ſe oivea profert albedine vultus.
At quis ferre queat quæ terit ab æquore ſurgens
Scorpius, illepidis deturpat membra figuris?
Ille venenatâ verrens magnum æthera caudâ
Pulchrum odit: parvos oculos, ruſoſque capillos
Ingenerat, magnoſque pedes, oblongaque crura.
Has vires ſortitur Orionis interfector
Sordidus, ac putri Telluris pulvere cretus.
Phillyrides verò Chiron, præceptor Achillis,
Quem Divûm pietas pulchro donavit Olympo,
Non ita deformat natos: Nam ſi exent undis
Aut caput, aut humeros, aut tenſæ ſpicula dextræ,
Conceptus beat, & formoſis influit aſtris.
At ſi poſterior caudâ fulgebit equina,
Non ita felici turgebunt ſemine matres.
Quis Capri hirſuti torpentia ſidera neſcit?
Hæc horrenda domus Saturni turpia quæque
Conferet, & natos vix ullâ ex parte beabit.
Hinc Phrygius puer exoriens, urnâque benignâ
Fertilis, ad pulchram diſponet ſemina prolem.
Æquorei demum Piſces, quibus humor abundat
Frigidior, caſſæque hærent in corpore vires,
Producent capita exigua, exileſque lacertos,
Diſtortam formam, & parvæ compendia molis.

Quid

Quid loquar oppoſitis errantia ſidera flammis,
Luceque quadratâ pulchrum corrumpere Olympum?
Quis neſcit trini radii, & Sextilis amicos
Influxus? ſi præſertim tu Cœlicolûm Rex,
Tuque Cypri Regina, aſtris fulgebitis æquis,
Proſperaque optatæ dabitis primordia proli.
Nec latet ad lepidam ſobolem conducere vernos
Amplexus; læto quo tempore parturit omnis
Natura, & radiis turget vitalibus Aër.
Sed calor æſtivus quo fervet torrida bilis,
Multus & in tenues vaneſcit ſpiritus auras,
Effætæque fluunt vires, vix ſufficit almæ.
Progenerandi operæ. Autumni vix tabida confert
Temperies; aut veſanæ inclementia Brumæ.
Ergò imprudentes homines, nimiumque ſalaces,
Nec fauſtos ſatagunt radios, nec tempora læta
Eligere, ut pulchræ ſobolis fundamina ponant.
Aſſenſere omnes Superi; juſſuque Tonantis,
Sculpta hæc in croceâ divina effata papyro;
Quæ dudum in ſacri penetralibus abdita Pindi,
Nunc mihi ſidereæ recluſa eſt munere Divæ
Vraniæ, noſtrâ cui nil jucundius arte.
Vos igitur, vos dulce patris cognoſcere nomen
Qui cupitis, pulchroſque in ſæcula fundere natos;
Conſpicite attenti, quo tempore, quâ-ve ſub horâ
Quodlibet emergat Sidus; quo lumine tactum
Saturni, Jovis, aut Martis; quos Delius ignes
Torqueat in Venerem, Lunam, Atlantis-ve nepotem.
Nec vos hoc ſtudium deterreat; omnia nam ſunt
Perſpicuis tabulis ſignata volumina cœli,
Atque in Ephemerides rectâ ratione relata,
Quæ legere haud pigeat. Sed & horis bis duodenis
Quotidiè ætherei vertigo abſolvitur orbis,
Ut quocumque velis ſub Sidere baſia figas.

Nec

Nec ſatis eſt pulchræ quà cœlum congruit arti
Noſcere, & ad Venerem magis aptum aſſumere tempus.
Sunt alia, ô Sponſi! vobis momenta tenenda.
Ne premite uxores (quidquid prurigo fatiget)
Dum fluit in latebras uteri, multaque pererrat
Menſtruus illuvie, reſeratque cava oſcula ſanguis.
Si faciatis enim, cœnoſâ uligine ſemen
Extinctum, forſan coitu vaneſcet inani;
Nec dabit optatam turpis laſcivia prolem:
Non ſecus ac madidos ſi tritica ſparget in agros
Agricola imprudens; lætas haud cernet ariſtas,
Ruſtica, nec flavas cumulabunt horrea meſſes.
Si tamen humentem qui ſtillat ſanguis in alvum
Non vetet impuro coeuntia ſemina nexu;
Quam miſera emerget proles! Elephanticus infans
Naſcetur, fœdæque feret contagia lepræ;
Quippe venenatâ, quâ ſordent menſtrua labe,
Hac etiam pueri radix vitiata laborat.
Ecquid enim fæce hac muliebri tetrius uſquam eſt?
Si cadet in vites effuſa ſaburra novellas;
Si teneras fruges, aut inſita germina tinget,
Omnia marceſcent ſubito quaſi fulgure tacta.
Si mulier prægnans calcabit menſtrua, abortus
Continget: Si virgo eadem teret, infœcunda
Evadet, ſterileſque infælix exiget annos.
Si canis hanc fæcem ſiticoſi glutiet ore;
Hunc aget inſanum rabies exorta repente.
Ergò hujus Veneris lutulentas ſpernite, Sponſi,
Illecebras, nitidiſque uteris inſpergite ſemen.
Vos etiam, ô lepidæ uxores! quæ grata virorum
Baſia, confuſis labiis, ulniſque fovetis,
Proh pudor! haud natibus nimium criſſantibus, almam
Perturbate operam: crebris ſubſultibus, omnis
Maſcula vis, utero vix connivente, fatiſcet;

Qua-

Quaque ſubintrarat, reſluet diſperditus humor.
Imò & fœcundâ ſi forte hærebit in alvo
Motibus immodicis excuſſum ſemen utrimque,
Invalidos foetus divulſis partibus edet,
Nec veſtri optando gaudebunt robore nati.
Namque ut naturæ penetralia cæca recludam,
Solerteſque oculos ſubeat genitalis imago,
Hæc legite, atque uteri genuinam attendite formam.
Eſt locus in ſpatiis latitans abdominis imi,
Diſtinctus modicâ cavitate, pyrique figurâ;
Ductilis hunc membrana, rotundæque inſtar alutæ
Efformat; quam vena duplex, arteria, nervus,
Sanguine ſpiritibuſque rigant & corpore toto.
Hunc uteri fundum vocitant; hunc linea recta
In dextrum lævumque ſecat: Mas creditur alveo
In dextro; in lævâ coaleſcere fœmina cellâ.
Hac via per ductum oblongum, quo penis amice
Stringitur, & calidum ſemen jaculatur in antrum;
Collum uteri Phyſici dixere; huic intima cervix
Adnata, abſtruſos claudit mirâ arte receſſus;
Dum ruat in Venerem rigidâ tentigine fervens;
Et pulchram meditans valido molimine prolem,
Sponſus aret dulci naturæ vomere campum.
Quippe ad maſculeum ſemen ſe proripit hiſcens
Os uteri, ſuctuque cavam prolectat in alvum
Spumantem humorem, & muliebri ſemine miſcet.
Sic ergò in ſeſe cavitas uterina reducta
Subſidit, cogitque arctis amplexibus albam
Sementem, humani fœcunda exordia nati.
Qualia ab ingeſto perſentit gaudia ſucco
Ventriculus, quem dira fames divellit inanem;
Talia concipientem uterum ſolatia replent.
Unde agiles nimium, motanteſque inguina coxæ,
Delicias omnes, effuſaque ſemina perdunt.

Quid juvat hîc pronos marium, uxorumqoe ſupinos
Commendare ſitus? Quid veras pandere cauſas
Informis molæ? Quid monſtra, quid Hermaphroditos?
Omnia jam vulgata? ſed & mihi caſta Camoena,
Ora verecundo monſtrans ſuffuſa pudore,
Obſtrepit, adductaſque pudens admurmurat aures.
Laſcivum calamum ſiſte, inquit; hooeſtaque verba
Ingenuam condant caſtis ſermonibus Artem;
Feſcennina pudent Muſas; & cœlibe vate
Digna parum, Paphiis ſunt admiſcenda choreis.
Obſequor, & Cypriæ reticens myſteria tedæ,
Jam coaleſcentes accingar dicere foetus.

CALLIPÆDIÆ

LIBER TERTIUS.

ERgò ubi conceptus certiſſima ſigna recentis
Elucent, ut qui dulcis genitalia tentat
Horror; & admiſſum ſemen teſtata voloptas;
Oſque uteri penitus clauſum; menſeſque retenti;
Atque redundanti turgentes ſanguine mammæ.
Protinus, ut pulchri coocreſcant membra Puelli,
Curam adhibete ourus. Prægnantum incuria germen
Corrumpit pletumque, obtortaque corpora reddit.
Sed quia jam noſtræ cœpit ſe prodere menti
Natura, & lepidos placuit penetrare receſſus,
Dicamus, qui fœta uxor ſe tempore primo
Conceptus geret, ut pulchra incrementa capeſſant,
Qui bene commixto coaleſcunt ſemine foetus.
Vos modo, Pierides, caſtiſſima Numina, Muſæ,
Parcite, ſi Veneris repetitum pagina nomen
Crebra ſonet, veſtraſque iterum perducat ad aures.

Am-

Amplius huic nullam laudem dabo ; peſtis acerba
Prægnantum Venus eſt, pulchrumque opus improba fœdat;
Namque Cupidineo mulier ſi pruriet œſtro,
Conceptumque novo turbabit ſemine ſemen;
Forte ſuper-fœtans, conniventiſque recluſo
Ore uteri, male-concretam ſuper-ingeret oſſam.
Aut motis, coitu nimio, haud impune, pudendis,
Vix cœptum crudo fœtum deponet abortu;
Ceu quum Vere novo, Ceraſuntis fertilis arbos
Parturit flores, rubri primordia fructus,
Pulchraque Virgineis promiſit fercula menſis:
Hujus ſi teneros agreſtis dextera ramos
Concutiet motu nocuo; ſpem diruet omnem
Æſtivæ Pomonæ, & primula munera perdet.
Concubitus igitur crebros quos fœta frequentat,
Quis non damnabit? quum nec laſciva capella,
Obſcœnæque lupæ ſubeant hircoſque, lupoſque,
Dum gravidos geſtant accepto ſemine ventres,
Sed locus hic, cœptique operis ſubjecta requirat
Materies, ut prægnanti quis victus alendæ
Sit melior, pulchræque canam præcepta diætæ.
At quoniam docti hæc paſſim ſcripſere medentes,
Nunc mihi præcipuum labor eſt attingere Punctum.
Ut primum humanâ commixtum ebullit in alvo,
Æternoque animo fundat pulchra atria ſemen;
Tu ſatage, ô Prægnans, ne triſtibus anxia curis,
Atra melancholicæ offundas phantaſmata menti:
Nec turpes oculis facies, aut ſordida monſtra
Objicias; ſimulacra tibi obverſentur ubique
Formoſa, & lætos ſemper recreantia viſus.
Namque ubi fervet opus naturæ, ſpiritus alto
De cerebro affuſus, calidâ ſe miſcet in alvo
Prolifico humori, parteſque hunc verſat in omnes;
Quaſque gerit ſpecies invicto robore cudit;

 Unde

Unde novam ſequitur ſubjecta potentia legem,
Formatrixque typo nonnunquam cedit iniquo.
Sic ubi, triticeâ in mactrâ, diluta tepenti
Flumine, fermentoque acri prægnantia turgent
Farra, tumetque calens ferventis maſſa farinæ:
Si manus adveniat piſtoris, cruſtula fingit
Omnimoda, & libi genus omne, omniſque figuræ.
Sic quoque ſemineam verſant phantaſmata molem.
Nec ſolum hæc ſero ſunt obſervata ſub ævo;
Aut veteres latuere Sophos. Nam quis tua neſcit
Semiferis horrenda toris natalia Chiron?
Oceani proles pulcherrima Phillyra quondam
Saturni pectus rapido inflammarat amore,
Utque ſenex tantæ impatiens incendia flammæ
Ferre diu haud poterat; teneræ inſidiatur, amantis
More Dei, & lepidæ molitur ſtupra Puellæ.
Fortè in natali ludebat littore Nympha
Nereidum comitata choro; quum falcifer ardens
Hanc rapit, & nemorum latebroſa in devia ducit.
O quantos gemitus! quanta ô ſuſpiria fundit
Phillyra, dum raptum ſibi virginitatis honorem
Sentit, & hirſuti fœtentia baſia Divi!
Hanc mater Cybele cœlo exaudivit ab alto,
Laſcivumque olidi ſcelus indignata mariti,
In medium irrumpit; violataque fœdera lecti
Ulta, voluptates & adultera gaudia turbat.
Hanc adventantem ut vidit Saturnus, equinâ
Ocyus indutus ſpecie, ſe ſubripit iræ
Zelotypæ uxoris, ſylvâque reconditur atrâ;
Dum gemit arboreâ deſerta Puella ſub umbrâ,
Virgineum florem excuſſum, labemque pudoris:
Nec tamen interea ſenis inſinuata ſalacis
Semina, pulchrum uterum formoſâ prole beatunt.
Sed poſtquam noni accedunt faſtidia menſis,

Matu-

Maturumque uterus geſtit deponere fœtum,
(Horreſco referens) caudâ ſe prodit equinâ
Semiferus, dorſoque & cruribus hiſpidus infans.
Quis memorare queat quos pulchra puerpera fletus
Fudit, inhumani partus opprobria lugens?
Vos, ô cærulei mitiſſima Numina ponti
Nereides, querulæ miſeratæ damna Sororis,
Diote, quæ veſtros lacrymarum copia fluctus
Turbavit? quo planctu imæ gemuere cavernæ?
Me-ne (ait) immeritam ſtupro violavit iniquo
Antiquus Divûm Pater, ut mea viſcera fundant
Prodigia obſcœnæ prolis, monſtrumque pudendum!
Quin potius Lucina tuo exanimata furore
Occubui, & dirus properavit funera partus!
Non adeò inviſum Superis caput, Aſtra malignis
Obruerent radiis, pejoraque fata pararent.
Dixit, & immodicis animique & corporis ægræ
Torminibus, mediis languens vox faucibus hæſit;
Et gelidis maduere udi ſudoribus artus.
Hanc ubi deficientem animo, pia turba Sororum
Cernit, opem medicam ſubito parat, atque liquore
Cardiaco actutum dilutam porrigit Ambram,
Quam Pater Oceanus divino promit ab alveô,
Ut fugientem animam recreato in pectore ſiſtat.
Utque novas ſenſit vires, lucemque reductam
Nympha gemens; cœpit mœſtas iterare querelas;
Tartareaſque domos, Stygiamque optare paludem:
Dum levis obrepit ſomnus, quì feſſa benignâ
Membra levat requie, & cerebro phantaſmata læta
Obtendens, variâ demulcet imagine mentem.
Tunc ſe ſopitæ Nymphæ dedit altera Nympha
Conſpicuam, variis rerum celeberrima formis,
Phantaſia, inſtabilis vultu; nunc mole puſilla,
Nunc ingens, nunc ſplendenti candore coruſca,

Nunc atris obſcura genis: exinde colore
Diverſo exſultans, diverſiſque inde figuris.
Hanc rerum innumeræ ſpecies; hanc mille figuræ
Circumſtant, ſimulacra modis volitantia miris.
Sed lepido tandem ore nitens, hac voce jacentem
Aggreditur, ſomnique leves intercipit uſus:
Parce genas lacerare, tui cauſa ipſa doloris
Philyra; quæ crebrâ Saturnum mente revolvens
Acris equi formâ indutum; hinnituque ferocem,
Hoc corrupiſti fœdo phantaſmate prolem.
Namque ego, quæ ſpecies humanis mentibus omnes
Offero, & internum moveo per ſingula ſenſum,
Te quoties vidi recolentem hirſuta ferini
Membra Dei: quum te ſtupratam liquit opaco
In nemore, uxoriſque procacia jurgia fugit.
Hæc fera quadrupedis ſpecies, hæc turpis imago
Uſque tuo obverſans animo, calidiſque recepta
Spiritibus, pulchrumque uteri bacchata per antrum,
Humano dorſum capiti conjunxit equinum.
At tibi prægnanti ſi mens non læva fuiſſet;
Nec me tam fœdam toties tibi pingere formam
Juſſiſſes, tua divino de ſemine proles
Incorrupta foret, nec turpi mixta figurâ.
Ut tamen ægroto quædam ſolatia cordi
Ferre queam, triſtemque animi ſedare dolorem;
Accipe Philyridem quæ ſors manet optima natum.
(Credere nec mihi te pigeat, nam conſcia fati
Sæpe fui, nec ſemper inania ſomnia fingo).
Ille tuo exiliens utero qui prodiit infans,
Quum pueri & juvenis crudos ſuperaverit annos,
Maturumque virum prudens effecerit ætas,
Nil ſapiet vulgare; animo ſuper æthera vectus
Omnia pervadet magni penetralia mundi:
Abdita non illum Naturæ arcana latebunt.

Herba-

Herbarum vires, rapidique volumina cœli
Callebit; nec mentis opus ſtudiumque ſagacis
Ingenii, imminuent villoſi tergora dorſi.
Ipſa quoque æterno Nerei de ſemine creta
Pulchra Thetis, natum ipſa tuo concedet alendum
Chironi, ſobolique tuæ ſubmittet Achillem.
Hæc fata, in tenues evanuit ocyus auras
Phantaſia, & vigilem fugiunt phantaſmata Nympham.
Hoc ſomno erectas vires & gaudia ſentit
Philyra, veſanaſque levant inſomnia curas:
Quæ dum mente agitat, verſatque examine crebro,
Reddita lux oculis tandem, & ſolatia cordi.
Sed quoniam tam ſæva tulit ſibi tædia fœdi
Objecti ſpecies; poſthac nec grandia cete,
Nec turpes magno nantes in gurgite phocas,
Cæruleos nec delphinas, nec te quoque, Protheu,
Cernere dignata eſt, nec vos Tritonia Proles;
Aſſiduis ſed Nereidum permixta choreis,
Nil niſi formoſos reſpexit provida vultus.
Vos ergo, ô gravidæ! ſi mens eſt edere natos
Corporis egregii, ſolertem impendite curam,
Ut ſemper ſubeant oculos pulchra omnia veſtros.
Si puer in votis lepidus; formoſus Apollo
Formoſâ veſtros delectet imagine viſus:
Aut qui infelicem Corydona urebat Alexis.
Si magis arridet præſtanti fœmina formâ;
Conſpicite aut Venerem, qualem Titianus amœnâ
Depinxit tabulâ: aut Danaën pulchro ore nitentem,
Dum pluvio hanc implet Genialis Juppiter auro.
Si tamen & noſtri decus haud ignobile ſæcli
Suſpicere eſt animus; pulchræ obverſetur imago
Phyllidis, in noſtros qualis fuit obvia ſenſus,
Dum nos veſano quondam torrebat Amore.
O quàm conſpicuâ fulgebat mira juventâ!

Quæ

Quæ roſeo ore magis? niveâ quæ fronte puella
Candidior? quæ grata magis ſe corpore toto
Exhibuit moles? & amandos fuſa per artus
Blanda Charis, ſpiranſque omnis per membra Cupido?
Verum ô humanæ nimia inconſtantia fortis!
Floridus hic periiſſe decor jam cœpit, & ævi
Conditio infelix lapſos deſiderat annos:
Jam rugæ ſubeunt: jam dens obſcurus hiulco
Ore patet, raroque albeſcens area crine.
Atque adeò noſtras quæ quondam flamma medullas
Paſcebat, nunc extinctò fervore quieſcit.
Nunc ſævos Phyllis mutata trucidat Amores,
Et quæ pulchra malum dederat, dat fœda medelam.
Hanc ideò ut diverſam hodie ſe monſtrat ab illâ
Quæ fuit, effugite ô fœtæ, ne turpis inurat
Effigies, turpem concepto in ſemine formam.
Nec me hic prætereat Charicleæ candidus ortus,
Et nivea Æthiopi facies contraria matri.
Nam dum admiſſum utero ſemen Perſina fovebat,
Andromedes tabulam candenti fronte decoram
Acrius inſpectans, ſimulacra albentia traxit:
Unde à maternâ nigredine degener orta
Filia, quot caſus, terrâ jactata marique;
Quot ſubiit ſævæ repetita pericula mortis!
Donec nudorum antiſtes tunc fortè Sophorum
Siſimithres, miſeræ recluſit fata puellæ,
Atque albi cauſam vultus detexit Hydaſpi.
Sed quoniam, ô calidæ Meroës venerande Sacerdos!
Quæ ſimulacra refers patrium mutaſſe colorem
Virginis, haud aperis quo robore prædita, tanto
Sufficere operi; liceat mihi mente ſagaci
Quærere, quo Natura modo hæc miracula præſtet.
Nec mihi ſufficiant Stagiritæ dogmata vanâ
Decantata ſcholâ, majoriſque indiga lucis.

Aſt

Aſt hortis, Epicure, tuis, unde abdita rerum
Principia educam, fas ſit ſuccedere, noſtro
GASSENDO monſtrante viam, quo doctior alter
Nec melior quiſquam, Naturæ arcana latentis
Eruere, & cæcas potis eſt reſerare latebras.
In primis magno in mundo aſpectabile quidquid,
Oppoſitoſque ferit ſenſus, corpuſcula quædam,
Subtiles tanquam exuvias, hinc inde fluore
Continuo, circumfuſas diſpergit in auras;
Atque hæc cunctarum rerum ſimulacra vocantur.
Quæ ſimul impigris pennis, motuque volucri
Prædita, vel minimos gaudent penetrare meatus,
Implicitiſque atomis ſenſoria quæque pererrant.
Ne-ve hîc, aſſiduis credas effluxibus, ipſam
Corporei objecti molem debere minorem
Agnoſci demum, magnâque ex parte fluentem.
Namque hæ pertenues cum deripiuntur abundè
Bracteolæ; ſubeunt aliæ, leviterque ſubintrant,
Unde novo acceſſu cita compenſatio fiat.
Imò has conciſas adeò exileſque putabis
Effigies rerum, ut quæ defluxere per annos
Centenos, ſimul aggeſtæ vix lumina tangant,
Nec poſſint vel araneoli contexere ſtamen.
Nec magis ipſarum motum inficiere volucrem:
Namque leves Solis radios, fluxumque perennem
Lucis, & ætherei prævertunt ſidera mundi,
Uſque adeò rapidis alis ſimulacra feruntur!
Ipſa quidem è rebus quæ ſunt decepta venuſtis,
Leniter afficiunt oculos, ſenſumque titillant,
Quippe ſuo lævore placent; globuliſque rotundè
Contextis, pupillam aditu ſolantur amico,
Irrepuntque poris quibus intertexta pateſcit.
Mox animæ ipſius ſubſtantia convenienti
Idolo exultans, calidi penetralia cordis

E Lætitiâ

Lætitiâ ſuavi diſtendit; & ipſa refundens
Jucundæ ſimulacra rei, per mollia ſpargit
Viſcera, maternâque agitat glomerata ſub alvo:
Queis dum formatrix concepto in ſemine fervens
Afficitur Natura, nova mox concita normâ,
Pulchrum texit opus, pulchræque ad imaginis inſtar.
At ſi de turpi erumpent idola figurâ,
Aſperitate ferâ fodient, oculoſque, animumque:
Et, quaſi ſpicululis infeſto ſtamine junctis,
Invadent triſtes ſenſus, mentemque laceſſent.
Unde atrox odium mox ſurget, & anxius horror,
Quo contracta gement præcordia, fœdaque trudent
In latebras uteri, fœdæ ſimulacra figuræ.
Tunc ideò teneræ prolis qui membra Prometheus
Finget, ad obſcoenam ſpeciem ſua diriget orſa,
Infamique typo turpis ſignabitur infans.
Nec ſtupeas incluſum utero, matre ocyus ipſâ,
Mutari facilem varia ad ſignacula foetum:
Nimirum ut mollis qui pendet ab arbore fructus,
Grandinibus diris, & ſævi flatibus Euri
Obſiſtit levius, gravioraque damna capeſſit,
Quam qui lignoſo dureſcit robore candex.
Sic uteri appendix foetus, liquentia membra
Sortitur, minimis etiam magis obvia noxis.
Ergò per integrum geſtandi tempus, imago
Mente vigens, animæ formantis dirigit almam
Sæpe operam, lepidæque evadit regula formæ.
Viſcera prima quidem, & totius ſtamina molis
Corporeæ, Natura inſternit tempore primo:
Dein reliquos artus affuſo ſanguine fingit;
Carneaque adjunctis infercit membra lacertis;
Extenditque cutem, frontemque exornat & ora.
Unde nihil volvas animo; nil lumine fixo
Inſpectes, quod fortè notis deturpet iniquis

Pul-

Pulchrum opus, & recto Naturam è tramite flectat.
Atque hanc à primo conceptus momine legem
Obſerves, donec perfecto robore fœtus
Erumpens utero, materna repagula pulſet.
Imò & maturi quum jam jam tempora partus
Inſtabunt, luciſque puer majoris egenus
Geſtiet æthereas tandem ſe prodere in auras;
Tnnc quoque provideas ne proruat impete pravo,
Difficilique ortu corpus diſtorqueat infans.
Cerea, ſi neſcis, hoc tempore membra miſelli,
In quamcumque (nefas!) formam ducuntur ineptè,
Et ſæpe illepidam ſortitur Agrippa figuram.
Atque ideò exertis pedibus ſi prodeat; aut ſi
Hanc illam-ve manum muliebria ad oſtia tendat:
Vel clune obverſo natales tentet acerbos;
Mox fida obſtetrix, habilis molimine dextræ,
Corrigat errantem motum, in meliuſque reducat:
Dum capite educto primum, reliquoque ſequente
Corpore, ſe facili promat conamine natus.
Unicus hic etenim cunctis naſcentibus aptus
Eſt modus, vt primo in cœlum ſe vertice prodant.
Nec ſatis eſt egreſſu agili emerſiſſe venuſtum
Infantem, ni legitimi nova pignora lecti,
Appoſitis-ve tener cunis foveatur alumnus.
Præcipue caveas ne duro faſcia gyro
Mollia membra premat; ne-ve, ipſo à limine vitæ,
Inducat tortam nutrix improvida formam.
Nonne incompoſito quæ ſæpe volumine cingunt
Vincula ſtricta latus pueri, coſtaſque tenellas,
Gibboſum faciunt deformi tubere dorſum,
Elataſqoe humeris alas ſurgentibus addunt?
Quin etiam multi vexant puerilia morbi
Corpora, queis lenem properes adhibere medelam,
Si cupis innatum prolis ſervare decorem.

In primis quæ materni exanthemata gignit
Sanguinis illuvies; papulaſque inhoneſta minantes
Ulcera, ſollerti Pæan medicabitur arte.
Ridentes ne forte oculos, naſumqne, genaſqne,
Lævoremque cutis corrumpat fœda cicatrix,
Heu! quot Virgineos immani ſtrage lepores
Perdidit hæc immunda lues! quot lilia fronti
Chloridis eripuit, teneroſque occidit amores!
Ipſa Deæ quondam ſimilis Calirhæa, priuſquam
Sordida ſenſiſſet tetræ contagia labis,
Nunc tanti morbi feritate, cavata genarum
Marmora, & acre malum luget ſtillantis ocelli.
Ipſe quoque innumeræ quem deperiere puellæ,
Deliciæque ſui ſexus formoſus Amyntas,
Poſtquam dira luis fœdarunt ſtigmata vultum,
A cunctâ paſſim jam faſtiditur amante.
Quum tamen hæc ad Pæonios pia cura Nepotes
Spectet, & exilis ſuperet molimina Vatis,
Haud ego ſuſtineam tanto ſuccurrere morbo.
Præterea noſtræ quis cœpta audacia Muſæ
Ferre queat, ſi quæ docto modulamine, Magne
SAMMARTHANE, tuâ legimus cantata Camœnâ,
Hæc eadem illepido vanus clangore recantem?
Vos potius teneræ ætatis pernoſcere peſtes
Quos juvat, & pulchro labem hanc avertere ab ore,
Vos SAMMARTHANI divina Poëmata, crebrâ
Perttactate manu, doctaſque evolvite chartas.
Hic totas Heliconis aquas; hic flumina Pindi
Tota hauſit; nullam non novit Apollinis artem.
Interea noſtræ ſuccedant otia pennæ;
Et quæ Pegaſeo in cœlum ſubvecta volatu
Abjectam deſpexit humum, nunc præpete lapſu
Subſidens, placidâ demum requieſcat in umbrâ.
Fors erit ut quondam redeuntem pectora Phœbum

Admit-

Admittant, pulchræque canam conſortia mentis,
Atque incorruptos formoſo in corpore mores.
Ecquis enim craſsâ errorum caligine cæcum,
Aut fœdum vitiis animum, ſpecioſa cientem
Membra ferat? vel cœleſti de culmine fuſam
Miſceat, obſcœnæ Telluris ſordibus, auram?
Sed tantæ rationis opus, conamina tanta,
Ferrea vix noſtri mereat veſania ſæcli:
Quippe hodie virtutis amor, ſtudiumque pudoris
Exulat, apparetque ullus vix cultor honeſti:
Ex quo ad perpetui furialia munera Martis,
Noſtra peregrinos adſcivit Gallia mores.
Vos adeò (Indigetes Divi) quos Celticus orbis
Tangit, & Hectoreæ deſciſcens gloria gentis,
Vos triſtes mutate vices, Regnique fatiſcens
Suſtentate decus, dulcemque inducite Pacem;
Ut tandem innocuas recolamus Palladis artes,
Inque ſuum redeat pretium Parnaſſia Laurus.

CALLIPÆDIÆ
LIBER QUARTUS.

QUæ tamen ignavam pertentat barbara mentem
Segnities! noſtras-ne diu obmuteſcere Muſas,
Aut patiar lento Phœbum torpere veterno!
Hactenus egregios vultus, artuſque venuſtos
Diximus. Hîc ſupereſt operis pars optima noſtri.
Hic Hominis cœleſte decus, mentiſque canenda
Nobilitas, pulchroque micans in corpore Virtus.
Tu Dea, quam ſummo de vertice Juppiter almus
Fudit, & illæſum juſſit ſervare pudorem;
Ingenuaſque artes colere; & probitatis honeſtos

Exercere modos, ſanctoſque inducere mores,
Diva Minerva fave. Non hic Cytherea profanas
Miſcebit flammas, olidæque incendia tædæ,
Sidereum ſpirant præcordia pura furorem.
Ex quo è dilutâ finxit tellure Prometheus
Os ſublime hominis, cæleſtemque indidit ignem,
Quo mens æthereis ſplenderet congener Aſtris,
Sæpius inſanæ ſuperos tetigere querelæ.
Divinâ licet effigie, æternoque decore
Conſpicuus, ſua ſtultus homo primordia damnat,
Incuſatque Deos, diriſque innoxia verbis
Fata onerat; quòd maternâ ejiciatur ab alvo
Nudus, ad humanæ miſeranda incommoda Sortis.
Quid me (ait) avulſam Phœbeo è ſidere flammam
Accepiſſe juvat, calidoque in corde vigorem
Æthereum, & divæ lumen ſpectabile mentis,
Si cunctatum orior rerum indigus? inſcius? infans?
In duram projectus humum velamine nullo?
Et miſerum querulis ſignans vagitibus ortum?
Ipſa etiam obſcœnum pronâ ſpectantia fronte
Bruta ſolum, tamen ingenito ſibi robore gaudent;
Adnatiſque armis lædentia quæque repellunt.
Quadrupedes ſervant denſæ per corpora ſetæ,
Cornuaque, & duram quæ roborat ungula calcem.
Tutantur piſces ſquammæ; aeriaſque volucres
Remigium alarum, & mordacis acumina roſtri.
Nec non omnigenas facili paſſim ubere nutrit
Terra feras; cum me interea, ceu dura noverca,
Perpetuo cogat victum ſudore mereri.
Imò hic, quo reliquis videor præcellere, ſplendor
Sidereæ mentis, craſsâ caligine primum
Obruitur, multoſque diu cæcutit in annos:
Donec me tandem rerum experientia ſegnis
Inſtituat, tetrici vel diſciplina magiſtri.

Tunc

Tunc quoque quot ſubeunt teneram faſtidia mentem,
Dum Veri abſtruſum decus, aut diſcrimen Honeſti
Quærit, & ingenuas extundere nititur Artes!
Dum Veneris rapidos ſatagit compeſcere motus;
Immaniſque feros iræ frænare furores;
Uſque adeò humanam damnant Fata impia Prolem!
Scilicet hæ ſtolido erumpunt de pectore voces;
Has veſanus Homo effutit; quum Numen iniquum
Mentitur, juſtiſque intentat crimina Divis.
Quis tamen iſta ferat pravæ dicteria linguæ?
An tu delicias Orbis, terræque decorem
Inficiari audes Hominem, qui robore mentis
Æternæ, & validæ rationis viribus, omnis
Naturæ tenet imperium, mundumque gubernat?
Lævia membra quidem, & nullo munimine tecta
Naſcuntur tenero infanti; ſed provida mater
Quæ charo totis opibus ſuccurrat alumno
Non deſit; donec firmâ compagine corpus
Creſcat, & innatum prodat mens inclyta lumen.
At ſimul eximio Ratio fulgore coruſcat,
Subtilique acie rerum diſcrimina cernit,
Cuncta ſibi parere jubet: Sectatur honeſta:
Turpia declinat: Pallatia, mœnia, leges
Condit: & ipſa ſuum quem conflavere tyrannum
Magna Elementa colunt, ſublimiaque ora verentur.
Sæpe (fatebor enim) premitur mens pondere denſi
Corporis, arceturque polo: ſed ſe tamen imâ
Tollet humo ſi quando volet; cognataque tangens
Sidera, ſe patrio generoſam reddet Olympo.
Ardua non refero; proprio dum lumine ſeſe
Luſtrabit cœleſtis Homo, terreſtria ſpernet,
Vanaque deſpectu ridebit frivola mundi.
Hîc tamen arte opus eſt: etiam præcepta juvabunt
Arcendum à vitiis animum; mentiſque vigorem

Exe-

Exercere, innocuæ properabit Regula vitæ.
Non equidem inficior, pulchro quin ſanguine cretos,
Sideribuſque bonis, morum comitetur honeſtas,
Et patrum in natos abeat cum ſemine virtus.
Pulchra tamen plerumque labant: & qui malè prolem
Educat, hanc perdit, primordiaque optima vertit.
Unde hìc inſanos poſſum incuſare Parentes,
Quos tam cæca tenet Natorum incuria, alendos
Ut paſſim ignotis tradant Nutricibus; unde
Innumera è tetro manent diſpendia lacte.
Namque ut corporeas ſileam quas lactea noxas
Pocula prima ferunt; ipſam quoque lædere mentem
Lac ſolet, & pravos animi producere mores.
Quis neget impurum meretricis ab ubere ſuccum
Exſugi, unde iræ, fœdæque libidinis ignes
Corda urant, caſtumque vetent habitare pudorem?
Tu quoque fraterno maduit cui ſanguine dextra
Romule; cui raptas placuit temerare Sabinas;
Et Laïas vaſtare domos, & vivere rapto;
Non-ne fero de lacte Lupæ, mammiſque cruentis,
Atroces hauſiſti iras, animumque rapacem?
Ergò ubi delecta eſt moris, lactiſque pudici
Nutrix: ingenuis quæ ſit ſapientia natis
Indenda, attenò è nobis ediſcite Patres.
Ipſâ etiam invitâ male-concreti indole nati,
Legitimis creſcet ſtudiis exercita virtus,
Laudandique habitus natalia turpia frangent.
Sic quondam aſſiduo Sophia indefeſſa labore,
Socratis infauſto Genio, atque in prava ruenti
Obſtitit, & pulchro perfudit lumine mentem:
Unde per Argolicas ſapiens celeberrimus urbes
Exſtitit, & ſacris nomen memorabile Delphis.
Non tamen hìc omnes morum conſcribere leges
Eſt animus; ſed ſumma ſequens faſtigia rerum,

Quæ

Quæ pueris, quæ puberibus ſint apta regendis
Præcepta, & teneras quæ flectant optima mentes
Conſilia, appoſito, quo ſum potis, ordine pandam.
Principiò, infantum dum muta ſuperfluit ætas
Humore immodico, nec adhuc parva ora reſolvit;
Tunc tantum ſatagas, ut mollia corpora dulci
Augeſcant victu, motuque exercita blandè
Firmentur, ſumantque habiles per membra figuras.
Quippe ſub hac ætate latet ſopita recentis
Vis animi, nec-dum ingenito ſe lumine promit.
Sic ubi cæruleis Titan emergit ab undis,
Humentemque torum liquidæ fugit Amphitrites,
Vix minimos ſpargit radios, lucemque puſillam,
Donec in æthereas ſurrexerit acrior oras.
Sed poſtquam blæſæ diſtinguere verba loquelæ
Incipiet puer, humanaſque emittere voces,
Mox curis animate pius Pater adveni; & alti
Jura Dei propera creſcenti infundere nato:
Ut quæ prima puer balbutiet ore venuſto
Verbula, divinas laudes, cœlique benignas
Virtutes reſonent, fuſumque per omnia Numen.
Si quando horriſonos comitantia fulgura bombos
Æthera diſcindent, ſubitoque inſueta fragore
Pectora ſubvertent puero, incutientque tremorem:
Huic Superûm ultrices iras, animumque Tonantis
Inſinua, quod magno hominum Divûmque Parenti
Contemnat ſegnis meritum perſolvere honorem.
Sic Jovis injectus ſapiens timor, æqua tenellæ
Corda dabit proli, ſanctæque exordia legis.
Forſitan & ſolâ tandem Ratione magiſtrâ,
Noſſe Deum poſſet felici ſidere natus.
Sed nullis Patrum monitis hæc ſera veniret
Notio, nec niſi provecto illuceſceret ævo.
Hinc cæcam miſeror ſortem, lugendaque fata

F Occi-

Occiduæ gentis, quæ noſtris invia dudum
Puppibus, adverſis figit veſtigia plantis.
Hæc licet innumeros ſæclorum viderit orbes,
Mirandaſque vices rerum, mundique tenorem,
Vix tamen inſertos ſentit per ſingula Divos:
Uſque adeò Doctore opus eſt ut Numina noſcas!
Nec ſatis eſt puero Jovis inſpiraſſe potentis
Imperium, cultuſque ſacros, ſanctumque timorem.
Ipſum etiam ſic inſtituas, ut pectora nullis
Aſſueſcant odiis: cunctos ſic diligat, ut quæ
Diſpliceant ſibi, non aliis infligere tentet.
Quid referam grato venerandos corde Parentes?
Aut conſanguineos, aut longævæ ora ſenectæ?
Aut Themidis magnos Proceres, rerumque magiſtros?
Hæc ſunt quæ Puero, vel ab ipſo limine vitæ
Præcipies, divinæ hæc ſunt compendia legis.
Aſt ubi paullatim creſcens adoleverit ætas,
Jamque capeſſendis monſtraverit artibus aptum
Ingenium, mentemque habilem, verique capacem.
Protinus ingenuis ſtudiis ſe tradat adulti
Vis animi, faciliſque adeat prima atria Muſæ.
Non-ne magis dociles ævi ſibi vendicat annos
Mnemoſyne Aonidum genitrix, mollemque cerebri
Temperiem, & vegetos nativo robore ſenſus?
Ergò quæ memori debent ſub mente reponi
Ocyus, ut variis accommoda nomina rebus,
Ex Græco, Latioque penu deprompta: vel ipſa
Pulchri ſi quid habet viventum lingua Quiritum:
Gallicaque eximiis hodie ditiſſima libris:
Quæque ſuperba graves extollit Iberia voces,
Gnaviter aſſiduâque operâ perdiſcat ephebus.
Ipſe quoque interea veraces volvere curet
Hiſtoricos, quibus æternis ſignata tabellis
Heroum acta micant, ſæclis exempla futuris.

Quis

Quis veſana fetat, falsâque ſtrepentia famâ
Facta virûm, qui nuſquam ullo vixere ſub ævo;
Quique leves vano paſcunt phantaſmate mentes.
Has commentitias, & ponderis omnis inanes
Hiſtorias, bonus aſſueſcat contemnere tiro,
Nec niſi veridicis amet impalleſcere chartis.
Nec tamen altiſonos pigeat verſare Poetas;
Entheus eſt ollis furor, & ſapientia miris
Docta modis, lepidoque placens modulamine Virtus.
Sed pubeſcenti poſtquam nova robora nato
Accedent, primoque animus turbabitur æſtu:
Tunc ſatage ut Ratio ſtudiis gravioribus ipſam
Se firmet, properetque feros componere motus.
Fervida corda quidem, & calidâ turgentia bile
Vix ſapient: vix in crudam Prudentia mentem
Intrabit; ſed non ideò hanc obvolvet iniquo
Turbine tempeſtas, aut triſtibus obruet undis,
Si modò ſideream fundet Sophia optima lucem.
Macte igitur generoſo animo virtutis amator
Strenue, ne cæcum rapiat te devius error:
Utque illibatum menti conferre decorem
Sis potis, & ſuperis dignam traducere vitam:
Eſſe aliquos Manes, æternaque jura ſupremi
Crede Dei, quibus Aſtra bonos, horrenda ſceleſtos
Antra manent; rectâque fluunt mortalia lege.
Hæc eſt vera Hominis ſapientia; nobile mentis
Hoc ſtudium; noviſſe Deum; ſeſe quoque noſſe,
Seque immortalem cognato reddere Olympo.
Sed quia virtutum regitur chorus omnis ab ipsâ
Luce Intellectus, quâ circum-fuſa Voluntas
Pergit ad innocuos facili conamine mores.
Hoc ideò in primis cures, ut plurima mentem
Notitia illuſtret, confuſaque nubila cedant.
Novi equidem anguſtum miſeris mortalibus ævum

 Cou-

Concedi; unde animum jucunda ſcientia veri
Vix ſubeat, denſaſque abigat de mente tenebras.
Sive quod innatum Rationis lumen opacâ
Nube tegant tetri fumantia corporis exta.
Sive quod omnis inops lucis mens inſcia crebro
Indigeat ſenſu, rerum ut ſimulachra capeſſat.
Quidquid id eſt, te perpetuo indulgere labori
Fata jubent, ſi pulchra animi ornamenta requiris.
Tu tamen omnimodas rerum pernoſcere cauſas.
Ne ſperes: nimis immenſo ſe porrigit orbe
Mundus inexhauſto ſpecierum plenus acervo.
Sufficiet ſpectare rato quo cuncta reguntur
Ordine, & æternas quas ſervant ſidera leges.
Aſpice quam pulchrâ compage cohæreat ingens
Machina ſidereæ molis: quam fonte perenni
Luminis in vaſtum Titan ſpargatur Olympum;
Fœcundetque leves radiis vitalibus auras.
Sive indefeſſâ luſtret vertigine terram
Ignivomis invectus equis: ſive ipſa rotetur,
Et circum immotum Solem vaga terra pererret,
Cuncta movet Deus omnipotens; nec talia cœcus
Tam ſtabili dudum volvat molimine caſus.
Parce tuis, Epicure, atomis, ſine numine textam
Congeriem aſtruere, & vanæ ludibria ſortis.
Ipſa licet ſolidis præſtent corpuſcula rebus
Materiam; tamen, eximiâ Jovis arte, coacta,
Diverſas mundo ſpecies tribuiſſe neceſſe eſt.
O quam conſpicuo mens exornata decore
Fulgeret, ſi rerum ortus & fœdera noſſet!
Quotque modis Elementa ſuas miſcentia formas,
Omne genus lapidum; dum genus omne metalli;
Graminaque & ſegetes; frondoſiſque edita ſylvis
Robora; ſquammiferos piſces, volucreſque canoras;
Fœcundique armenta ſoli, pecudeſque, feraſque;

Cæte-

Cæteraque immenſi componant corpora mundi!
Sed noſſe humanæ præſtat miracula molis,
Divinumque animal, cujus veneranda potentem
Ora Deum referunt, mortaliaque omnia lato
Imperio, & validâ Rationis lege coërcent.
Non-ne per expanſum quidquid diffunditur Orbem
Sola hominis Natura capit? Non-ne alta rotundi
Arx capitis, tibi ſupremam Jovis exhibet arcem?
Numinum ut rutili ſedet alto in culmine mundi
Omnipotens, pulchrâ Divûm ſtipante coronâ,
Aligerûmque choro; queis ſumma capeſſere juſſa,
Æternique datum eſt ortus deferre Tonantis.
Sic, caput humanum, nitidi mens ætheris aura
Incolit: huic adſtant ſenſus: huic plurima gaudet
Spirituum ſervire cohors, artuſque movere;
Et totum æthereo perfundere lumine corpus.
Quis neget è medio radiantem pectore Solem,
Cor almum vitæ ſidus; quo membra foventur
Omnia, cœleſtique vigent recreata calore?
Non-ne ut candenti nonnunquam exæſtuat igne,
Subjectaſque urit terras accenſus Apollo:
Sic etiam ignitâ ſi quando ebulliet irâ
Cor hominis, calido-ve furens ardebit amore,
Continuo effuſo corpus torrebitur æſtu?
Quid loquar, ut pelago mixtam Telluris opacæ
Colluviem referat fœcunda humoribus alvus?
Unde vapor flatuſque frequens prorumpat in omne
Pectoris & capitis ſpatium; pluviæque ſolutæ
In morem, toti madeant ſudoribus artus.
Ceu nubes cœlo obtenſæ, velamine crebro,
Phœbeos adimunt radios, & lumina condunt;
Sic ſæpe obſcuros fundente abdomine nimbos,
Ingenito ſplendori animi, nox incubat atra;
Donec diſcuſsâ redeat caligine lumen,

Humanoque jubar nitidum reddatur Olympo.
At vero omne feret punctum, ſi ſe quoque norit
Mens Hominis ; nil quippe ipsâ pretioſius uſquam eſt.
Hæc eſt vera Dei effigies, ignobilis expers
Materiæ, fati victrix & neſcia mortis.
Hæc effuſa licet per totos corporis artus
Craſſam agitet molem, tamen impermixta cohæret;
Et rerum abſtractas ſpecies, generumque latentes
Naturas, in ſe reflexo lumine cernit.
Sic quamquam aſſiduo moveat moderamine mundum
Omnipotens, totumque almis concurſibus Orbem
Suſtineat, rerumque vices & tempora mutet ;
Se tamen æternum, proprioque decore coruſcum
Suſpicit, immenſoque nitens fulgore triumphat.
Ergò immortalem quum ſe mens æmula Divûm
Noverit, an celſum non affectatet Olympum?
An fœdis terræ illecebris correpta, caducas
Sectaretur opes ; vani vel inania ſenſus
Gaudia, vel ſtolidos mundi fallacis honores?
An-non virtutes potius conatibus æquis
Indefeſſa colat, vitiorumque agmina frangat?
Nam ſi æterna manent ſceleratas Tartara mentes ;
Et contra æthereis ſucceduot candida campis
Pectora, quis dubitet juſtos acquirere mores?
Quem non delectet ſolers Prudentia, honeſtum
Veſtigare habilis, rectumque inſiſtere callem?
Quis non deſpiciat Veneriſque gulæque pudendas
Delicias? quis non invicto robore diros
Contemnat fortunæ ictus, Fatique procellas?
Paupertas ; ſævuſque dolor ; plebiſque cachinnus ;
Ortum Virtuti, jucundaque pabula præbeot:
Quoque magis premitur ſapiens, magis inde reſurgit.
Sed quia non ſatis eſt, propriâ virtute decorum
Fulgere, & ſuperûm vitam, ſedeſque mereri.

Te quoque proficuum patriæ; te civibus aptum
Redde tuis, animumque ad publica commoda confer.
Non te animal civile putas, cui mutua cura,
Officiique pii communis convenit uſus?
Quum tamen haud Homines ſtudia omnes omnia tangant,
Nec grave ſit placito juvenem indulgere labori,
Conſule nativum Genium: & ſeu Pacis amœnas,
Seu minus optandas Martis delegeris Artes,
(Nam plerumque armis fas eſt ſua jura tueri)
His te agilem accingas; primo dum flore juventæ
Membra vigent, firmumque micat ſub pectore robur.
Sed caveas ne dum Mavortia ſigna ſequeris,
In pravos flexu mores labaris iniquo,
Bellicaque ingenuam corrumpant crimina mentem.
In bello præceps vitium ſtat: vixque furorem
Temperat à noxis animum furialis Enyo.
Atque ideò inſanam ne inducat Thracius ardor
Barbariem, quâ miles iners vecorſque ferocem
Pallada, nuſquam ullâ Muſæ dulcedine lenit:
Tu placidis ſtudiis immania dilue corda,
Et tener immiti Marti jungatur Apollo.
Ut demum validæ laudanda peritia menti
Accedat, pulchriſque animum virtutibus ornes;
Te juvenem peregre varias inviſere terras,
Diverſoſque hominum Genios, diverſaque regna
Obſervare velim, ut memori hæc ſub mente reponas,
Ante genus quam tu inſtituas vitæque tenorem.
Nam quum quæque ſuos habeat Provincia mores,
Quæque ſuum gens ingenium, te cuncta ſagacem
Explorare juvat; ritus, habituſque locorum;
Quod cunctis vitium populis, quæque inſita virtus.
Sic ubi tranſmiſſis inviſes Alpibus almam
Italiam, gemino pelagi munimine tutam:
Hîc rerum quondam Dominam, latoque potentem

Impe-

Imperio, nunc imbellem & ſine robore Romam
Invenies, ſolâ ſe Religione tuentem.
Hic Latius miles torpens, & Martis aviti
Immemor, ignavâ compoſtus pace quieſcit.
Cætera quæ variis degit ſubjecta Tyrannis
Itala Gens, veteres animos, priſcumque vigorem
Exuit: huic ſupereſt vafræ ſollertia mentis:
Ingenium ad fraudes habile, & Prudentia miris
Miſta modis, ſtolidus quâ circumſcribitur Orbis.
Quid quod adulatrix formas ſe vertit in omnes
Natio, ſervitio repens; Magnatibus aſtans;
Subdola; lucro inhians; ſi juſſeris, ibit in orcum
Italus eſuriens, crimen nec reſpuet ullum.
Hunc tamen haud credas nullâ virtute redemptum
A vitiis: ſapit in multis, votoque tenaci
Quæ cupit, inſequitur patiens, nec inania captat.
Non hunc ſpes longæ abſterrent, longique laboris
Tædia; non ſortis dira inclementia frangit.
Providus & frugi rerum diſpendia vitat,
Fortunamque regit: felix induſtria nomen
Italicum paſſim celebrat, gratumque Camœnis
Ingenium, & Phœbum non dedignantia corda.
Quodque magis mirere; alm quæ è culmine ſummi
Decidit imperii, Reges tamen edocet artem
Regnandi, inſtituitque novos Gens victa Tyrannos.
Exinde Occiduum ſi perges viſere Iberum;
Acre Hominum genus occurret, fortiſſima bello
Pectora, quæ totam cupiunt ſua ſub juga mitti
Europam, inſanâ necdum ambitione fatiſcunt.
Quin etiam immenſum dum ſubdere cogitat Orbem
Heſperia imperio flagrans, quot adire labores
Gaudet, ut ingentes animos ingentibus auſis
Impleat, & Regnis nondum exſaturata triumphet.
Non hanc Oceani rabies; non altera mundi

Sidera,

Sidera, & ignoto reboantes æquore venti;
Non ſitis, immaniſque fames deſiſtere magnis
Incœptis, votiſque modos imponere cogunt:
Tantus amor Sceptri, tantæ dominatio curæ!
Interea immodici Regni dum cæca cupido
Hiſpanos agitat, placitis parere ſeveræ
Militiæ faciles, ſubmiſsâ mente capeſſunt
Juſſa Ducum, tetricaſque minas cutuſque verentur.
Hoc igitur robur conſtans; hæc Martia gentis
Temperies, haud ruris amans invertere glebas;
Aut ſerere, aut lætas ulmis adjungere vites
Conſpicitur: ſed tota viris omni arte domandis
Incumbeos, enſem geſtit præferre ligoni.
Nec tantùm bello inſigoes ſpectabis Iberos,
Conſiliis, ſed præcipuos, alteque ſilentes
Quæ cupiunt, tacitoque prementes pectore vota.
Imò & ſæpe ſacrum dum Relligionis hoоorem
Prætendunt cœptis, adduntque ad crimina Divos,
Plebeiam illudunt turbam, vulgique profani
Obtuſas ſanctâ replent caligine mentes.
Præterea inflatis Hiſpana ſuperbia buccis
Obtundit patulas tumidis ſermonibus aures,
Exteraque aſpernans naſo ſuſpendit adunco:
Uode tumorem oris vani, ampullataque verba
Quis ferat, inſano dare pondus idonea fumo?
Si deinde è calidis remeans regionibus altos
Pyrenæi apices peragras, Galloſque reviſis.
Hi pro more leves ſubeunt, animoque feroces:
Omnis & officii immemores, bene vel male facta
Vix animo recolunt, irâ-ve ultrice repeodunt.
Huic tamen innatæ levitati Martia virtus
Jungitur, & oullis audacia fracta periclis.
O quoties ſubito tremuit perculſa timore
Roma potens, quum per Latios ſe funderet agros

G Indo-

Indomitus, rapidoque erumpens impete Gallus!
Quid Celtis everſam Aſiam, Libyamque recantem,
Totque triumphatas Eoa ad littora gentes?
Omnia jam celebrata: ſed acri Marte furentes
Vix poſſunt Galli rebus durare ſecundis.
Sæpius & pulchris infelix exitus orſis
Succedit, perditque omnes mens læva triumphos:
Sive quod intrepidæ violenta ferocia Gentis
Haud perſtare diu valeat: ſeu quod nimis hoſtem
Contemnens domitum, molli laſciviat æſtu:
Sive quod inſtabiles animi ſeſe ad nova ſemper
Promoveant, partaſque ſinant areſcere Laurus.
Interea Reges, ceu numina ſacra, verentur
Addicti imperiis Franci; nec ferre recuſant
Quidquid ſubjectos jubeat Diis æqua Poteſtas.
Unde hîc regnatur vere, nec ubique locorum
Regia Majeſtas ſolio magis emicat alto.
Hic placitum pro jure datur: pro lege voluntas
Sola crepat: puerique interdum debile nomen
Invictis ſuccedit Avis, populoſque coërcet.
Quid loquar ut blande Gallâ excipiatur in Aulâ
Advena, Trinacriis etiam devectus ab oris.
Gallia in externos nimiâ bonitate redundat:
Imò alienigenis pravâ ratione regendam
Se tradit plerumque; ſuumque in gloria robur
Subjicit hoſpitibus longinquo è littore fuſis.
Nec tantum urbanâ ſe conſuetudine Gallus
Commendat, vultuque hilari, & dulcedine morum,
Seria ſed lepidis grato moderamine miſcens,
Artibus ingenuis Muſas, Sophiamque Camœnis
Jungit, & abſtruſum nihil intactumque relinquit.
Attica facundis quidquid Sapientia chartis
Protulit, Aoniæ quidquid cecinêre Sorores;
Quidquid & Auſonii Tiberina ad flumina Vates

Romu-

Romuleis dixere modis, citharâque tubâque,
Omnia pernoſtis Galli, æquatiſque canendo:
Quippe etiam eximiæ veſtro modulamine Muſæ
Æmula Cecropii reſonant, Latiique lepotis
Carmina, & argnto mulcent præcordia cantu.
Inde Caletani ſi trajicis æquora ponti;
Anglos immanes, Regumque à cæde cruentos
Repperies; plebem effrænem, ſanctiſque rebellem
Legibus, & variâ cum Religione furentem.
Unuſquiſque ſibi Vates; ſibi quiſque Sacerdos
Hic audit proprium genium, ſequiturque protervè;
Proque animi libito Superis imponit honorem.
Sæpius hinc iræ & lacrymæ, dum ſomnia jactat
Quiſque ſua, & ſtricto defendit credita ferro.
Nec tantum veteres ritus, cultuſque Deorum
Contemerare novis gaudent erroribus Angli:
Hos etiam in reliquis inſana protervia ducit;
Et ſi qua antiquas convellat opinio mentes,
Hanc ſubito arripiunt, & toto pectore firmant.
Nec tamen omni laude carent; hos nautica virtus
Ornat, & immenſi divina peritia Ponti.
Non Anglum Tiphys ſuperet, non fortis Iaſon;
Non quemcumque tulit velis audacibus Argo.
Quid referam anguſto diviſos æquore Belgas,
Non Celtis multum abſimiles; niſi regia ſceptra
Odiſſent, carâ pro libertate feroces?
Te quoque non pigeat Germanam inviſere gentem:
Huic alti decus Imperii, Romanaque ceſſit
Gloria, & intrepidis Aquilis fulgentia ſigna:
Huic colitur ſincera fides; huic callida mentis
Vafrities, agiliſque animi verſutia fallax
Diſplicet, & varios quærens Prudentia gyros:
Sive quod algenti, denſoque ſub aëre natis
Germanis, haud ingenium contingat acutum:

 Sive

Sive quòd ingluvie crebrâ, nimioque Lyæo
Turgidula obtundant temulentam viſcera mentem:
Quippe his egregium eſt pateras haurire capaces,
Implerique mero; non his inhoneſta videtur
Ebrietas: imo unanimi ſi pectore gaudent
Fœdera percutere, & ſociales jungere dextras,
Lenæo indulgent; per mutua pocula Sanctæ
Pignora amicitiæ tradunt; pluresque bibendo
Siccantem calices ſequitur fiducia major.
Talia Sileni celebrabant Orgia quondam,
Inflati, ut ſemper, fumanti abdomen Iaccho,
Atque dapes inter dulces læto ore canebant.
Nec tamen immodicos implens Germania ventres
Omnem animum extinxit: quædam pars inclyta Gentis,
Ingenioque potens, mirandas extudit artes.
Quis neſcit diri reſonantia fulmina Martis
Germanâ fabricata manu? graphicaſque typorum
Inventas Rheni famoſa ad flumina formas;
Doctorum queis ſcripta virûm, pretioſaque Muſis
Carmina, venturos durant ſervata per annos?
Nec ſileam ut ſtudiis Bellonæ aſperrima corda
Teutonicæ gentis, gratâ vix pace quieſcant.
Otia quippe ſuas cernant ſi involvere terras,
Finitimi in partem belli concedere malunt,
Quàm placidâ torpere manu, lentoque veterno.
Hinc apud externos paſſim ſtipendia quærunt,
Nec pudet, ut pugnent, armatas vendere dextras.
Te demum Danos vellem, & noviſſe Polonos,
Indomitoſque Getas; nec enim Sarraca Boötæ
Pigra vetant, gelidâ Muſas habitare ſub Arcto.
Sed forſan tot adire plagas, tot diſſita regna
Luſtrare, & varios populorum expendere mores
Vix poteris, nimiumque viæ perferre laborem.
Nimirum validos artus cum ſorte benignâ

Hunc

Hunc habuiſſe opus eſt, qui tot pervadere tractus
Suſtineat, terriſque diu jactetur & alto.
Quin etiam quum jam matura acceſſerit ætas,
Ferventemque animus peregre ſedaverit æſtum;
Siſtere tunc greſſum; civili munere fungi
Convenit, & ſtabili tandem ſe tradere vitæ.
Ergò tibi vario quidquid didiciſſe labore
Contigerit, perpende lubens: vitiiſque fugatis,
Quas, apud externas gentes, ſpectaveris uſu
Illuſtres tu virtutes amplectere ſolers,
Cónſpicuumque ex his animi compone decorem.
Sic ubi mellis opus, lætis in ſaltibus Hyblæ,
Aëriæ meditantur apes, per florida paſſim
Rura volant; violas, tymbram, caſiamque, thymumque
Exſugunt, fuſóſque bono de ſidere rores;
Ut placidas dulci diſtendant nectare cellas.
Interea reliquos vitæ dum tranſigis annos,
Ne decor ingenitus, mentiſque adſcita venuſtas
Diſpereat, tu clarorum monumenta virorum
Alternis horis relege, ut quæ multa vagantem
Haud ſubiere animum, jucunda per otia diſcas.
Præcipue Hiſtoricis quæ ſunt inſignia chartis,
Magnorum ſeu facta Ducum; ſeu dicta Sophorum;
Seu poſitus tibi non viſos cœlique, ſolique;
Cæteraque ingenuis quæ lucem mentibus addunt.
Denique colloquiis hominum te ſemper honeſtis
Miſceri, me auctore juvat; nam ſe quoque virtus
Nonnunquam contage bonâ per amica propagat
Pectora, & optandi veneranda ſcientia Veri.
Talibus inſtanti dictis, & plura paranti
Dicere, quæ patulas circum vox adſonat aures?
Quæ facies fulgore novo radiantia ſpargit
Lumina, & Ambroſiis perfundit odoribus auras?
Calliopen video, ſpecie nec fallor inani:

Ut comi gravitate nitens, blandoque pudore
Nobilis! ut miro inceſſu Dea vera pateſcit!
Quid me, Diva, tuo adventu dignaris? an iſtud
Quod cecini carmen te Pindi è vertice duxit,
Ut mea conſpicuâ præcingas tempora Lauro?
Perge, ait, & pulchræ quæ ſunt addenda Camœnæ
Accipe, teque novo repleri numine gaude.
Non ſatis eſt homines vivendi legibus æquis
Inſtituiſſe mares, animumque ornaſſe virilem:
Fœmina cui grato Naturæ munere major
Ore decor, lepidæque data eſt præſtantia formæ,
Ipſa etiam propriæ mentis reſcire venuſta
Ornamenta cupit, proprioſque agnoſcere mores.
Et quia formosâ ſpecie, ſexuque benigno
Gaudemus Divæ Aonides; & congrua nobis
Munia, Virginibuſque aptas pernovimus artes,
Has non dedigner facili tibi pandere verſu:
In primis non tam craſſo, muliebria corda
Ficta luto, aut lævam ſortita eſt fœmina mentem,
Quin pulchris etiam ſtudiis ſit idonea: cœcum
Quis ferat errorem, quo non licet eſſe peritis
Virginibus, verique altas inquirere cauſas?
Nempe his innatæ lumen Rationis ademptum
Cur fuerit? Cur humanæ vis inſita menti
In pulchro ſexu ſic extenuata fatiſcat?
Dii tantum vetuere nefas; nec ſolus Apollo
Artibus ingenuis habilis: Tritonia Pallas
Has quoque, & Aoniæ norunt, pia turba, Sorores,
Quæ tamen (ô Gallæ gentis vecordia!) Princeps
Nos colit hic mulier? tecum ô Valleſia proles
Fœminei omne decus ſexus; tecum occidit omnis
Ingenii muliebris honos; nec diſcere quidquam
Quod decoret mentem Gallarum ignavia curat.
Ergò ad Hyperboreum tandem migrabimus axem;

Cou-

Concretaſque gelu terras: hîc magna Gothorum
Regioa, exoſas hac tempeſtate Camœnas
Excipit: hæc noſtras lauros miſcere paternis
Gaudet, & innocuas Marti ſuccedere Muſas.
O fati abſtruſas leges! ô mira Deorum
Conſilia! eximias quæ quondam everterat artes
Barbara Gens, doctumque ſutens turbaverat Orbem,
Nunc verſis rerum vicibus miteſcit amœno
Ingenio, & tantæ ſtudiis ſapit Heroinæ.
Vos modò Gallarum ouruum denſiſſima turba,
Si minus ad claras animos advertitis artes,
Eſte bonæ ſaltem, & caſtum ſervate pudorem.
Vos dum accurato texetis pollice lanas;
Aut facilem ducetis acum; fuſos-ve, colus-ve
Mobilibus digitis, viliquae agitabitis uſu,
Æmula corda piis ſaltem retinete Sabinis.
Quis ferat obſcœnos mores, meretriciaque ora
Laidis, aur fœdâ turpem prurigine Floram?
Quis molles laudet riſus, oculoſque trementes,
Aut voces nimium blandas, aut verba pudenda,
Cætera queis pulchri ſexos violatur honeſtas?
Ipſa quidem æthereo Pſyche ſpectanda decore,
Talibus haud niſi illecebris corrupit amorem:
Moribus at pulchris animi, caſtoque lepore,
Non illaudatos accendit amabilis ignes.
Dixit, & in tenues actutum evanuit auras,
Meque levi confuſum abitu, triſtemque reliquit.
O Dea, ſi placido te compellare liceret
Alloquio, alterniſqoe mihi rationibus uti,
Quam te ego præſtanti vellem ſermone morari!
Tu mihi quæ pulchrum Virtus Heroica Regem
Reddat: tu celſam regali in corpore mentem,
Regnandique bonas artes, ſupremaque jura
Differeres, altoſque animos & Regia corda;

Quæ

Quæ Divo canerem Juveni, quem Gallia Pulchrum
Regnatorem amat, & ſolio veneratur avito.
Huic tua dum cultis divina effata referrem
Carminibus; quique arte ſuis evaderet uſque
Dilectus populis, & amandâ ſorte beatus:
Forſitan ad noſtros cantus adverteret aures,
Exciperetque lubens gratæ modulamina Muſæ.
Quæ tamen hîc noſtram ſtolida imprudentia mentem
Abripit? an Princeps vanâ circumdatus aulâ
Audiat ingenuas & amantes pulchra Camœnas?
Scilicet indoctos animos, ignavaque Regum
Corda fovent pravâ ſontes ratione * miniſtri,
Utque ſuum ſervent Regnum, Regna omnia perdunt.
Ergo ô Calliope valeas, nec me ſacer ultrà
Ardor agat, ſanctumque vigens in pectore Numen.
Fors erit ut noſtri pulcherrima gloria ſæcli,
Celtarumque inſigne decus, Rex munere Divûm
Editus, & Fati LODOICUS cura potentis,
Diſcuſſis quondam nebulis, diffundat ubique
Ingenitum jubar, & proprio ſe lumine promat.
Sic ſæpe obſcuræ denſo velamine nubis
Obſitus, & tetrâ preſſus caligine Titan,
Nativo demum radiantis acumine lucis,
Nubila perrumpit victor, ſeque aſſerit Orbi
Splendidus, & toto rutilans ſpatiatur Olympo.

* *Miniſtri.*] Hac voce utitur Seneca cap. 5. lib. 2. de beneficiis, ubi hæc habet. *Nihil æque amarum quam diu pendere: æquiore quidam animo ferunt præcidi ſibi ſpem ſuam quam trahi. Pleriſque hoc vitium eſt, ambitione pravâ, differendi promiſſa, ne minor ſit rogantium turba; quales* Regiæ potentiæ miniſtri *ſunt, quos delectat ſuperbia ſuæ longum ſpectaculum, minuſque ſe judicant poſſe, niſi diu multumque ſingulis, quid poſſint, oſtentent, &c.*

FINIS.